

LA GRAN GUERRA EN IMATGES 1914-1918

Fons de l'ARCHIVO GENERAL DE PALACIO

Després de més de quatre anys d'un conflicte bèl·lic brutal que afectà tots els continents i que mobilitzà uns 70 milions de combatents, ara fa noranta anys, el dia 11 de novembre de 1918 callaven les armes i finalitzava la Gran Guerra, la Primera Guerra Mundial (1914-1918), d'un abast planetari i d'unes conseqüències polítiques, socials i econòmiques de tal magnitud que avui encara condicionen el decurs de la geopolítica mundial. Després de l'esgarriós carnatge, amb prop de 10 milions de morts i 6 milions d'invàlids, els Estats Units es confirmaren com una gran potència, desaparegueren quatre grans imperis –l'otomà, l'alemany, l'austrohongarès i el rus– i el Regne Unit assolí el domini dels mars. Al seu torn, l'Imperi austrohongarès es va repartir en set estats, tres dels quals naixeren aleshores: Txecoslovàquia i el Regne Unit de Sèrbia,

Croàcia i Eslovènia o Regne de Iugoslàvia. També es constituïa una nova Polònia amb accés al mar, neixia la gran Romania, i Itàlia, potència vencedora del costat dels aliats, posava sota el seu control el sud del Tírol, el Trentí, l'Alt Adigi, Goritzia, Trieste i Ístria. De la seva banda, Alemanya perdia l'Alsàcia i la Lorena, recuperades per França, i el seu territori metropolità restava dividit i separat de Prússia oriental, alhora que havia de renunciar a tot el seu imperi colonial, tant al continent africà com al Pacífic...

L'Estat espanyol, malgrat els intensos debats entre partidaris dels *aliats* o dels imperis centrals, es va mantenir neutral al llarg de tot el conflicte. En tot cas, entre 12.000 i 15.000 voluntaris d'arreu d'Espanya, molts d'ells procedents de Catalunya, lluitaren integrats en els exèrcits contendents, sobretot en el francès.

En aquest context internacional, Catalunya comptà des de febrer de 1916 amb les activitats del Comitè de Germanor amb els voluntaris catalans. A Madrid es crearen dos organismes amb la finalitat d'ajudar no sols els voluntaris espanyols sinó també per tal d'atendre peticions humanitàries de tota mena procedents tant de combatents com de civils dels països implicats en la conflagració mundial. D'ambdós, el més prestigiós fou creat pel rei Alfons XIII en col·laboració amb la Creu Roja Internacional: l'Oficina Pro Cautivos, també anomenada Oficina de Información de Guerra, amb seu al Palau Reial de Madrid, va fer gestions en favor d'uns 136.000 presoners de guerra i va efectuar unes 4.000 visites d'inspecció humanitària a camps de presoners. Aquestes activitats van generar un volum important de documentació de tot tipus i abundant material gràfic adreçat a la Secretaria Particular del Rei. Precisament, d'aquest im-

portant fons custodiat a l'Archivo General de Palacio hem seleccionat 107 fotografies procedents, la majoria, de l'agència alemanya Bild-und-Film-Amt (BUFA), antecessora de la productora UFA (Universum Film AG) i en alguns pocs casos de l'agència londinenca Associated Illustration Agencies Ltd, de la Section Photographique de l'Armée i, en darrer lloc, de fotògrafs identificats com, per exemple, W. Braemer i A. Podobinsky. En aquest sentit, la presència aclaparadora de les imatges de l'agència alemanya BUFA cal entendre-la en el context d'aquest gran conflicte bèl·lic al llarg del qual les diverses potències enfrontades desenvoluparen cada vegada més els mitjans propagandístics basats en un control ferm de la informació i de les imatges proporcionades als mitjans de comunicació. La BUFA, fou, sens dubte, el paradigma d'aquesta política governamental i dels estats majors respectius. En definitiva, la Gran Guerra significà el salt definitiu

entre el segle XIX i el segle XX, amb la pèrdua col·lectiva de la ingenuïtat, amb revolucions polítiques, socials i econòmiques que marcarien el món actual, com, per exemple, la revolució russa, amb nombroses redelimitacions territorials i el naixement de noves nacions, amb la incorporació massiva de la dona al món laboral, amb la utilització de tecnologies armamentístiques de rabiosa modernitat: –aviació armada, guerra química, tancs, llançafumes, etc– i, sens dubte, amb l'eclosió dels mitjans de registre documental, com ara el cinema i la fotografia al servei de la propaganda partidista, la intoxicació i la guerra psicològica, aspectes que ara podem contemplar mitjançant una acurada selecció d'imatges de la contesa que ens permeten reviure noranta anys després instants congelats que són història, però que, alhora, són aclaparadora actualitat.

1. Tropes d'atac alemanyes preparades per al combat dins d'una trinxera. Bild-und Film-Amt (BUFA). Patrimoni Nacional, Archivo General de Palacio, 10104727.
2. Tres soldats alemanys davant l'oficina de l'exèrcit preparen coloms missatgers. Bild-und Film-Amt (BUFA). Patrimoni Nacional, Archivo General de Palacio, 10104572.
3. Un soldat examina un obús sense explotar a la cambra d'un quarter de Saint Quentin (Picardia, França). Bild-und Film-Amt (BUFA). Patrimoni Nacional, Archivo General de Palacio, 10104635.
4. Dos oficials a punt d'enlairar-se. Bild-und Film-Amt (BUFA). Patrimoni Nacional, Archivo General de Palacio, 10105249.
5. El rei Guillem II de Württemberg (Alemanya) (1848-1921) saluda un grup d'oficials condecorats durant la seva visita a les tropes del front de l'oest. Bild-und Film-Amt (BUFA). Patrimoni Nacional, Archivo General de Palacio, 10104598.

1

2

3

4

5

OBRA SOCIAL
Caixa Sabadell

Museu d'Història
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
i Mitjans de Comunicació

LA GRAN GUERRA EN IMATGES 1914-1918

Fons de l'ARCHIVO GENERAL DE PALACIO

Del 9 d'abril al 26 de juliol de 2009

HORARI

De dimarts a diumenge i dilluns festius:
de 10.00h a 13.00h
de 15.00h a 18.30h

Dilluns, no festius, tancat

ENTRADA GRATUÏTA

Reial Monestir de Santes Creus

Pl. Jaume el Just, sn.
43815 Aiguamúrcia. Tarragona
Tel. 977 63 83 29
www.mhcat.cat

Amb la col·laboració de

PATRIMONIO NACIONAL